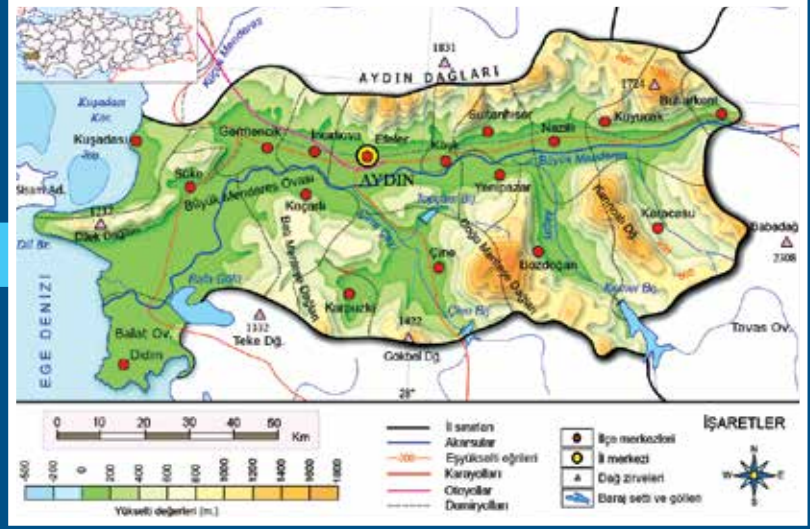

Aydın

COĞRAFİ DURUMU

Ayдын, Ege Bölgesinin güney bölümünde, 37°-38° kuzey enlemleri ile 27°-29° doğu boylamları arasında yer almaktadır. Aydın, doğuda Denizli, kuzeyde İzmir ve Manisa, güneyde Muğla, batıda Ege Denizi'yle çevrilidir. Aydın'ın denizden yüksekliği 64 m, yüzölçümü 8.007 km²'dir. Kuzeyinde Aydın Dağları ve güneyinde Menteşe Dağları ile sınırlanmış alanın ortasında Büyük Menderes Havzası yer alır. Tekne biçimindeki havza, Büyük Menderes Irmağı'nın 900'lü rakımlardan başlayarak Ege Denizi'ne kadar yamaçlardan kaynaklanan zengin su akışlarıyla birlikte binlerce yıl içerisinde oluşturduğu, alüvyonlarla örtülmüş çöküntü alanıdır.

Antik Dönemde Aydın'ın kıyı bölgesi İonia toprakları içerisinde yer almakta idi. M.Ö.5. y.y.da yaşamış olan ünlü tarihçi Herodot; "İonialılar kentlerini yeryüzünde bildiğimiz en güzel gökyüzü altında ve en güzel iklimde kurulmuş kentler olarak nitelendirmişlerdir. Ne daha kuzeydeki bölgeler ne daha güneyde kalanlar ile bir tutulamaz. Hatta ne doğusu ne batısı kimisi soğuk ve ıslak kimisi sıcak ve kurak olur", sözleri ile coğrafi açıdan insan yaşamına elverişli ve eşsiz güzellikte olduğunu belirtirken, 17.y.y. da yaşamış olan ünlü Türk gezgin Evliya Çelebi de "Dağlarından Yağ Ovalarından Bal Akar" sözleri ile topraklarının çok verimli olduğundan bahsetmektedir.

TARİHÇE

Ayдын ve yöresi çok eski dönemlerden beri insanları kendisine çekmiştir. Anneliese Peschlow tarafından MÖ 8 bin ile MÖ 5 bin yılları arasına tarihlendirilen Beşparmak Dağları'ndaki kaya resimleri, Ege Bölgesi'nde bulunan en erken döneme ait kaya resimleri olmalarının yanı sıra Büyük Menderes Havzası'nın kültür tarihini oldukça gerilere çekmesi açısından da büyük önem taşımaktadır.

Karyalılar (MÖ12.yy.), Aphrodisias, Alinda ve Alabanda kentlerini kurmuşlardır. Antik Dönemde Karia sınırları içerisinde yer alan kentlerden olan Tralleis kuruluş efsanesine göre Thrakialı bir kavim olan Traller ve Argoslular tarafından Dor göçleri sonrasında kurulmuş ve ismini de buradan almıştır.

Nysa(Sultanhisar), MÖ 3. yüzyılda ilk olarak Seleukos'un oğlu I. Antiochos Soter tarafından Athymbra ismiyle kurulmuştur. Kent, antik dönemde yoğun olarak kullanılan önemli ulaşım ve ticaret yollarının güzergâhında yer almaktaydı.

Magnesia(Germencik) antik kenti kuruluş mitosuna göre Thessalia'dan gelen Magnetler tarafından kurulmuştur.

Kuşadası ilçesi güneyinde Kadikalesi mevkiinde yer alan Eski Ania kentinin limanını korumak üzere 13. yüzyılda inşa edilmiş bir kale ve içindeki yapılar ile bunların altında geçmişi beş bin yıl öncesine giden kültür katmanlarına ışık tutmaktadır.

MÖ 7.y.y.dan başlayarak Anadolu'nun Ege kıyılarında gelişen İon uygarlığı süresince yörede kurulan Miletos, Didyma ve Priene gibi antik kentler çağın uygarlık merkezi olmuş, Thales, Anaksimandros ve Anaksimenes gibi düşünür ve tarihçilerle Hippodamos gibi mimarları yetiştirmişlerdir.

Aydın yöresi, MÖ 129'da Roma İmparatorluğu'na, 395'te imparatorluğun bölünmesiyle de Doğu Roma (Bizans) topraklarına bağlanmıştır.

Aydın ilk kez 1186 yılında Selçuklular'ın ve sonra sırasıyla, 1288 yılında Menteşeoğullarının ve 1308 yılın-

dan itibaren 1390 yılına kadar Aydınoğullarının yönetiminde kalan Aydın ve yöresi, 1426'da II. Murat tarafından kesin olarak Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Selçuklu Dönemi'nde "Aydın Güzelhisarı" adını alan kent, Osmanlı Dönemi'nde ise "Nefs-i Kaza-i Güzelhisar der Liva-i Aydın" olarak adlandırılmış, 19 y.y.dan günümüze değin adı Aydın olarak gelmiştir.

Tarih öncesi dönemlerden, günümüze kadar, eğitim, kültür, sanat, felsefe ve mimarlık alanında parlak dönemlere tanıklık etmiş olan Aydın, geçmiş dönemlerin tarihsel izlerini koruyarak günümüze değin taşınmıştır. I. Dünya Savaşı sonunda işgal edilen Aydın, 7 Eylül 1922 tarihinde işgalden kurtarılmış 1923 yılında da il olmuştur. Aydın ilinin 17 ilçesi bulunmaktadır.

Aydın'da Turizm

KÜLTÜR TURİZMİ

Müzeler

Aydın Arkeoloji Müzesi

Aydın Arkeoloji Müzesi, sorumluluk alanı içerisinde tarih öncesi dönemlerden başlayıp Bizans dönemi sonuna kadarki zaman dilimine ait tarih öncesi yerleşim ve kentlerde sürdürülen kazı ve araştırmalardan elde edilmiş, bölgenin zengin tarihi ve kültürel değerlerini bünyesinde barındıran güçlü bir eser koleksiyonuna sahiptir. Müzede bölgenin tarih öncesi dönemlerine ışık tutan Tepecik Höyüğü ile tarihi dönemlerine tanıklık etmiş kentlerden olan Tralleis, Magnesia, Nysa, Alinda, Alabanda, Arkaik Panionion, Piginda ve Orthasia'da yapılan kazı ve araştırma çalışmalarında elde edilen, heykeller, kabartmalar, lahitler, ostotekler, sunak taşları, seramikler, süs eşyaları, mozaikler, sikkeler v.b. eserlerin yanı sıra Arkaik Panianion Tapınağı rekonstrüksiyonu, sikke basımı canlandırması, sanal gladyatör dövüşü gibi interaktif uygulamalar yer almaktadır.

Aydın Arkeoloji Müzesi, 2015 yılında Avrupa Konseyi bünyesindeki Avrupa Müze Forumu'nca (EMF) verilen Avrupa Yılın

Müzesi Ödülü(EMYA) adayı olarak yurt dışında ülkemizi temsil etmiştir.

Aydın Arkeoloji Müzesi, 1340 m² sergi salonuna, 530 m² geçici sergi holüne, çocuklar için çocuk atölyesine ve 130 kişinin kullanabileceği salona sahiptir. Aydın Arkeoloji Müzesi, teşhir ve tanzimi çağdaş müzecilik anlayışıyla yapılmış Türkiye'nin önde gelen müzelerindedir.

Aphrodisias Müzesi

Karacasu ilçesine 12 km uzaklıkta, Aphrodisias Antik Kenti içinde yer alan müze, Türkiye'nin en zengin yerel müzelerinden biri olarak 1979 yılından itibaren bugünkü modern binasında hizmet vermeye başlamıştır. Ören yeri sahası içindeki Akropol tepesi ve Pekmeztepe höyüklerinde yapılan kazılardan çıkarılan Kalkolitik Devir, Bronz Çağı'nın erken, orta ve

Eros Statuette
(Aydın Arkeoloji Müzesi)

Aphrodisias Müzesi

Milet Müzesi

geç dönemlerini kapsayan prehisto-rik eserler, bu höyüklerden ve Apro-dite Tapınağı çevresinden çıkarılan Lidya seramikleri, Arkaik, Klasik, Helenistik Dönem eserleri ile ören yerinde yapılan kazılarda ele geçen Roma, Bizans ve Erken İslami Devir eserleri 8 salon, iç avlu ve bahçede sergilenmektedir. Müze genel anlamda bir heykel müzesi olup, MÖ 1.y.y.-MS 5.y.y. arasında bu antik kentte faaliyet gösteren Aphrodisias heykeltıraşlık ekolünün nadir örnekleri yer almaktadır.

Milet Müzesi

Yaklaşık 600 m² lik alanda Milet Antik Kenti, Priene Antik Kenti ve Didim Apollon Tapınağı buluntuları sergilenir. Milet antik Kenti'ne ait; Canlandırma Minos Dönemi (MÖ 20-15 y.y.) Mutfağı, Minos Dönemi buluntuları, Zeytintepe Arkaik Aph-

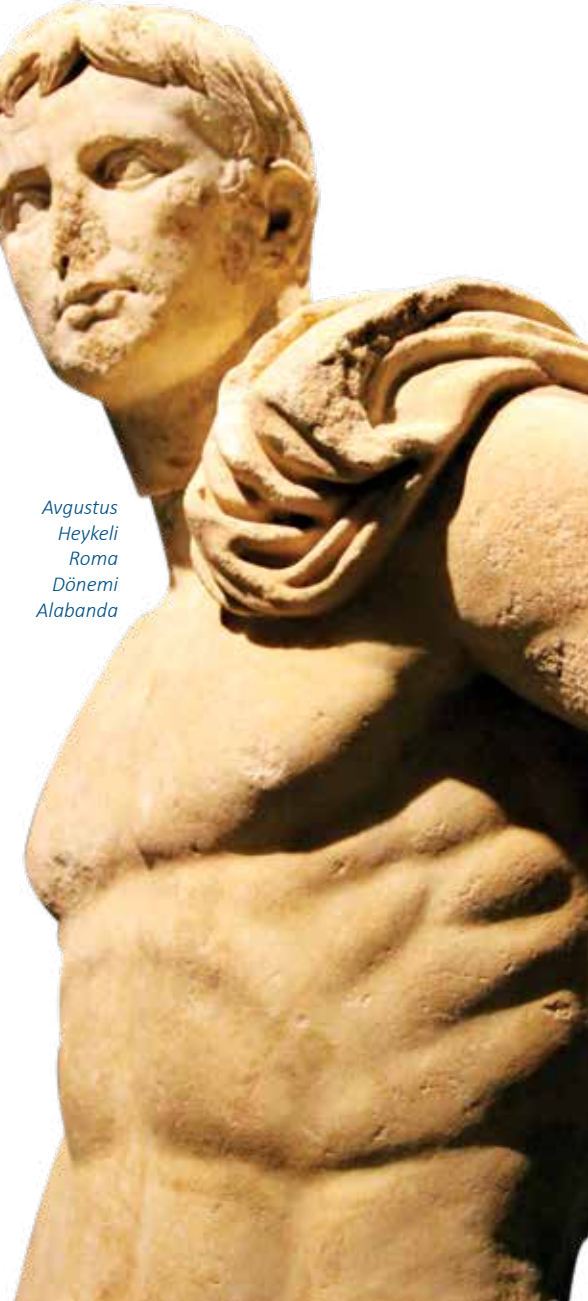
Arkaik
Panionion
Kazısı-
Askeri
Heykeli

rodite Kutsal Alanı buluntuları, Gacartepe mezar buluntuları vardır. Milet Antik Kenti'nden Didim Apollon Tapınağı'na giden Kutsal Yol buluntuları ve Apollon Tapınağı adak eşyaları sergi salonunda yer alır. Anadolu'nun Pompeisi olarak anılan Priene Antik Kenti

Avgustus
Heykeli
Roma
Dönemi
Alabanda

Aphrodisias Müzesi

özellikle zengin evleri buluntuları Priene bölümündedir. İç mekan vitrinlerinde çeşitli dönemlere ait sikkeler, süs eşyaları, cam koku şişeleri bronz eşyalar ve figürünler, pişmiş toprak eşyalar ve figürünler, Menteşeoğulları Beyliği'ne tarihlenen İlyas Bey Camisi buluntuları sergilenen eserler arasındadır. Ayrıca Arkaik Döneme ait mezar stelleri ve bitmemiş heykel grubu da sergi mekanındadır. Milet Müzesi teknik, görsel ve bilimsel olarak örnek bir müzedir.

Yörük Ali Efe Müzesi

Yenipazar ilçe merkezindedir. Milli Mücadele'de sayısız başarılar gösteren ve 1951 yılında yaşamını yitiren Yörük Ali Efe'nin şahsi eşyalarının sergilendiği zemin+bir katlı müze evde, üst katta yatak odaları ve kitaplık, alt katta ise yaşam odaları yer alır. Bahçe girişinde Heykeltıraş Prof. Dr. Tankut Öktem tarafından yapılan Yörük Ali Efe ve kızanı heykeli bulunur. Türk milli mücadelesinin efsanevi kahramanı Yörük Ali Efe Evi'nin özgün mimari-

sinin yanı sıra içinde sergilenen özel eşyaları ile efelik kültürünün ve yakın tarihimizden bir kesitin gelecek kuşaklara aktarılarak yaşatılması amaçlanmıştır.

Aphrodisias Tiyatrosu

ÖRENYERLERİ

Aphrodisias

Karacasu ilçesinin 12 km güneydoğusunda, Geyre Köyü yakınında, Babadağ'ın eteğinde, denizden yaklaşık 600 m yükseklikte bir plato üzerinde yer alan antik çağların görkemli ken-

ti Aphrodisias, Byzantionlu Stephanos'a göre, MÖ 13.yy.da kurulmuştu. 1904'te başlatılan arkeolojik kazılar sonucunda Aphrodisias'taki ilk yerleşmenin MÖ 4000 yıllarında Kalkolitik çağlarda başladığı tespit edilmiştir. Kesin bilgiler MÖ 11.yy.a aittir. Aphrodisias'ın en parlak ve gelişkin dönemi, Roma çağlarındandır. Kentin

yakınında Babadağ'ın eteklerinde bulunan ocaklardan sağladıkları değerli mermerlerden olağanüstü güzellikte heykeller ve yapı elemanları üreten ve imparatorluğun her yanına ihraç eden Aphrodisiaslı ustalar, "Aphrodisias stili" olarak bilinen "manierist" sanat okulunu kurdular. Beş yüzyıl kadar süren yoğun iskan ve geleneksel

Aphrodisias Kabartmaları

Roma yaşantısı boyunca, göz kamaştırıcı güzellikte yapılarla dolu bir kent ortaya çıktı. Bizans Dönemi'nde dinsel veya siyasal nedenlerden olumsuz etkilenen Aphrodisias, giderek eski

parlak dönemlerini geride bıraktı. Yangınlar, yer sarsıntıları, Sasani ve Arap akınlarıyla harap oldu ve zamanla terk edildi. Aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite adına kutsal törenler yapı-

lan Aphrodisias kentinin, antik çağın önde gelen mimarlık, sanat, heykeltıraşlık ve tapınma merkezi olmasının yanı sıra; tıp, matematik, astronomi alanlarında da önemli çalışmalar yapılan bir kent olduğu bilimsel araştırmalarla belgelenmiştir.

Kentte görülebilecek başlıca yapı kalıntıları; MS 2.yy.da İmparator Hadrianus zamanında yapılan hamam, büyük havuzlu agora, MÖ 1.yy.da tanrıça Aphrodite için yapılan tapınak, 30.000 kişilik stadyum, 10.000 kişilik tiyatro, Roma-Bizans dönemleri arasında yapılmış surlar, akropol, odeon, piskopos sarayı ve felsefe okuludur. Aphrodisias Antik Kenti yaklaşık 2-3 km. kuzeydoğusunda bulunan antik mermer ocakları ile birlikte 2017 yılında UNESCO Dünya Kültürel Miras Listesi'ne kaydedilmiştir.

Didyma

Didim ilçesinde Miletos'un 18 km güneyindedir. Biliciler (kâhinler) kenti olarak ünlenen Miletos'tan gelen, mermer döşeli, iki yanında

Aphrodite Tapınağı, Aphrodisias

yatan aslan ve oturan adam heykelleri bulunan kutsal yola bağlanan Didyma, antik çağlarda bir kehanet merkeziydi.

Apollon Tapınağı: İlk yapımı MÖ 8.yy.ın sonlarına tarihlenen yapı, MÖ 560 yılında Zeus'un oğlu Apollon adına, Branhid kâhinleri için büyük bir tapınak haline getirilmiştir. Arkaik Dönem'de çok ünlü olan Apollon'un kutsal yeri Persler tarafından MÖ494'te yıkılmıştır. İskender'in MÖ 334'de Persleri yenmesiyle bağımsızlığını kazanan kentin tapınağı tekrar yapılmaya başlanmış, yapımı MÖ 3. ve 2.yy. boyunca sürmüş, bir bölümü ancak Roma Dönemi'nde tamamlanabilmiştir. Panormos limanından denize açılacak tüccar ve askerler, evlenecek genç kızlar, savaşları konusunda imparatorlar, kehanet isterler ve burada tanrılara kurban sunarlardı.

Miletos

Didim ilçesi, Balat Köyü yakınındaki yerleşimin ilk olarak MÖ 2000 ortalarında başlamak üzere Myken kolonisi varlığı ile görüldüğü bilinmektedir. Antik coğrafyacı Strabon'a göre Miletos'u ilk kuran-

Medusa, Apollon Tapınağı, Didim

lar Giritliler, Homeros'un İliada'sına göre ise Atina kralı Kodros'un oğlu Neleus önderliğindeki İonyalılardır. Didyma'ya 24 km lik bir yolla bağlanan Miletos, dört ayrı limanı ile İonya'nın en önemli liman şehirlerinden biriydi.

MÖ 7.yy.dan itibaren Ege'nin önde gelen ticaret, kültür, sanat ve bilim merkezi olmuştur. MÖ 546'da Perslerin eline geçen kent, tümüyle yakılıp yıkılmış, 479'da Perslerin yenilmesi üzerine de yeniden kurulmuştur. Kentin ikinci kuruluşunda mimar ve tarihin ilk kent plancısı sayılan Hippodamos'un dik açılarla kesişen geometrik planı uygulanmıştı. MÖ 334'te Büyük İskender, daha sonra Seleukos ve Bergama krallıklarının ardından, Roma Dönemi'nde bağımsız bir kent olan Miletos, anıtsal mimarlık yapıları

ile donatıldı. Felsefe tarihinin büyük filozofları Thales, Anaximandros, Anaximenes, tarihçi Hekataios, Aya-sofya'nın mimarlarından İsidoros Miletos'ta yetişmişlerdi.

Orta çağlarda Büyük Menderes ırmağının getirdiği taşkın nedeniyle bataklığa dönüşen ve denizle bağlantısı kesilen kent, giderek önemini yitirdi.

Türklerin Anadolu'ya egemen olduğu Plataia (Balat) yerleşimi ile 18.yy.a kadar devam etti. Balat limanı, Anadolu ve Asya'dan gelen malların ihraç edildiği önemli bir ticaret limanıydı.

Apollon Tapınağı,
Didim

Milet Tiyatrosu, Didim

Ören yerinde; 140 m genişliğinde ve 30 m yüksekliğindeki 15.000 kişilik tiyatro, palestrası (Spor alanı) ile birlikte oldukça sağlam durumdaki Faustina hamamı ilk başta dikkat çeken kalıntılardır.

Nysa

Nysa antik kenti, Sultanhisar ilçesinin kuzeyindeki Aydın dağlarının yamaçlarında yer alır. Tarihçi Stephanus'a göre, MÖ 3.yy.ın ilk yarısında Seleukos'un oğlu I.Antiokhos

Soter (MÖ 281-261) tarafından eşi adına kurulmuştur. Coğrafyacı Strabon'a göre ise, Athymbros, Athymbros ve Hydreleos adında üç kardeşin kurduğu köylerden oluşuyordu.

Çok dik bir boğazın iki yakasına kurulmuş iki şehir görünümündeki kenti, üç köprü birbirine bağlamaktadır. Şehri ikiye bölen dere yatağının batısında gymnasium ve stadium, kuzeyde Bizans yapı kalıntısı ve kütüphane, kütüphanenin kuzeydo-

ğusunda ise sahne binasının kabartmalı podyum frizleri ile ayrı bir öneme sahip olan yaklaşık 10.000 kişilik tiyatro bulunmaktadır.

Sel yatağının doğusunda agora, bouleuterion (meclis binası) ve Roma hamamları yer alır. Şehrin nekropolü batıda antik kentin kutsal alanı olan Akharaka (Salavatlı) yolu üzerinde bulunmaktadır.

Tralleis

Aydın il merkezine 1 km uzaklıktaki kent, Argoslular ve Tralleislilerce kurulmuştur. MÖ 334'te İskender tarafından alınmasından sonra, Hellenistik krallıklar arasında sık sık değişmiştir.

Bergama krallık çağında ise yontuculukta zirveye ulaşmış, Bergama Zeus sunağında çalıştıkları bilinen Apollonios ve Tauriskos isimli iki büyük yontu ustasını yetiştirmiştir. Strabon tarafından halkının zenginliği anlatılan kent üzerinde bugün ayakta kalan tek yapı, halk arasında "üç göz" olarak adlandırılan 2.yy.da yapılmış gymnasiuma ait kalıntıdır. Roma Dönemi'ne ait bir hamam,

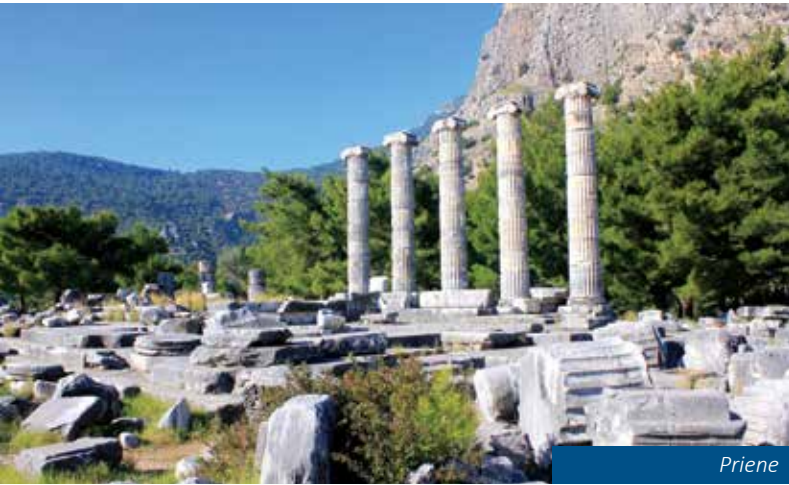
Nysa Tiyatrosu, Sultanhisar

Tralleis (Üçgözler)

Magnesia, Germencik

Priene

agora, tiyatro, stadium kentin diğer yapılarındandır. Tralleis, ilkçağda ürettiği deriler ve kırmızı renkli çanak çömlek "terra sigillata" ile ünlüydü. Ayasofya'yı inşa eden mimarlardan Anthemios Tralleisliydi. Heykel sanatının dünyaca ünlü heykeli olan Appoinletisi ve Tavriskos tarafından

yapılan Farnese Boğası ve Genç Atlet (Ephebos) Tralleis'te bulunmuştur.

Başlıca diğer örenyerleri; Alinda, Alabanda, Amyzon, Gerga, Harpasa, Mastaura, Myus, Orthosia, Piginda ve Pygale'dir.

Magnesia

Germencik ilçesi, Ortaklar beldesi yakınında bulunan kent, kuruluş efsanesine ve antik kaynaklara göre Tesalya'dan gelen, "Magnetler" olarak adlandırılan bir kavim tarafından kurulmuştur. Hellenistik Dönem'de önce Seleukos, ardından Pergamon Krallığı'nın hâkimiyetine giren Magnesia, Roma Dönemi'nde önemini korumuş, Bizans Dönemi'nde piskoposluk merkezi olmuştur.

Magnesia'nın zamanımızdaki ünü antik dönem mimarı Hermogenes'ten kaynaklanmaktadır. Antik dönem yazarı mimar Vitruvius, Hermogenes'in başyapıtının Magnesia'daki Artemis Leukophryene tapınağı ve sunağı olduğunu söyler. Bu tapınak, Arkaik Dönem'e (MÖ 6.yy.) ait olan Artemis tapınağının kalıntıları üzerine Hellenistik Dönem'de (MÖ 3.-2.yy.) inşa edilmiştir.

Priene

Söke'ye 12 km uzaklıkta, Güllübahçe kasabasının yakınında, Samson (Mykale) dağı yamacında güne bakan doğal bir platform ve çevresine kurulmuş, antik kentlerin en önemlilerinden biridir.

Usta mimar Miletoslu Hippodamos'un ızgara planı ile yamaca oturtulan kent, yöreye ait gri-mavi mermerden inşa edilen yapılarıyla, dört set olarak inşa edilmiştir. İonya'nın 12 kenti olan Miletos, Priene, Myus, Ephesos, Kolophon, Erithrai, Klazomenai, Foça, Samos, Kios, Teos ve Lebedos'un meydana getirdikleri dini ve siyasi birliğin toplantı merkezi olan "Panionion" Priene'nin sınırları içinde kalıyor ve buradaki törenleri Prieneliler yönetiyordu. "Naulocho" adında bir limanı vardı. Menderes ırmağının taşıdığı mil birikimleri, Priene'yi denizden uzaklaştırmış ve Roma Dönemi'nin sonlarına doğru kent önemini yitirmiştir.

MÖ 4.yy.da inşa edilen 5.000 kişilik, çağın en güzel tiyatrolarından birine sahip olan Priene, Mısır tanrıları tapınaklarıyla muhteşemdir. Tanrıça Athena için ion tarzında yapılan tapınak kentin en hakim yerine kurulmuştur.

Altınkum, Didim

DENİZ TURİZMİ

Aydın ilinde iklimin uygunluğu ve uzun bir turizm sezonuna olanak sağlaması deniz turizmini teşvik edici en önemli etkenlerden biridir. Ayrıca, Mayıs-Ekim ayları arasında yılın yarısında deniz suyunun sıcaklığı, dalma, yelken, sörf, su paraşütü ve su kayağı vb. su sporlarına uygundur.

Özellikle yakın çevreden günübirlik veya hafta sonu kaçamakları için ulaşım rahatlığı da, turistlerin hal-

ka açık plajlardan yararlanmalarına olanak sağlamaktadır. En çok rağbet edilen plajlar; Kuşadası'nda Tusan, Pigale, Kadınlardanizi, Güvercinada, Yavansu ve Aslanburnu, Güzelçamlı Plajları, Didim'de Altınkum, Tavşanburnu, Gevrek ve Akbük plajlarıdır.

Kuşadası, marinası sayesinde yatlar ve tur gemileri için ideal bir konaklama ve alışveriş bölgesidir. Yat limanından Yunan adası olan Sisam'a bahar ve yaz aylarında her gün yolcu seferi yapıp kış ayların-

da bu seferler charter olarak devam etmektedir. Limanda sürekli sefer yapan yolcu motorları bulunmaktadır. Ayrıca, Mavi Tur yapan yat ve tekneler de limanda sizleri masmavi ve serin sularla buluşturmak için beklemektedir.

Didim'deki marina, denizdeki ve karadaki park alanı ile her türlü yatın bütün yıl ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumdadır. Günübirlik gezi tekneleri çevre koylara geziler düzenlemektedir.

KRUVAZİYER TURİZMİ

Turist gemilerinin yanaştığı limanı ile turizme kucak açan Kuşadası, Türkiye'nin kruvaziyer turizmde önemli bir deniz kapısıdır. Kruvaziyer gemilerle gelen turistler Kuşadası esnafı için vazgeçilmez bir yere sahiptir.

TERMAL TURİZM

Germencik ilçesine 9 km uzaklıktaki Alangüllü kaplıcasının kükürtlü suyu, romatizma, siyatik, bel ağrıları ve böbrek taşları hastalıklarına; ilçeye 10 km uzaklıktaki Germencik kaplıcasının suyu romatizmal hastalıklara; Ortaklar beldesine 6 km uzaklıktaki gümüş kaplıcasının suyu bikarbonatlı, kükürtlü ve az gazlı olup, romatizma, kireçlenme, polinevrit hastalıklarına iyi gelir.

Kuşadası ilçesi Davutlar beldesine 3 km uzaklıkta bulunan Davutlar

termal kaplıcasının suyu, radyoaktif özellik taşımasıyla birlikte, sıcaklıkları 23,5 – 26 °C arasındadır. Romatizma, stres, damar sertliği, siyatik, artroz, osteoporoz, sendiyaloz, vitiligo, egzama, saç dökülmesi, cinsel iktidarsızlık, kısırlık ve sağlıklı zayıflama için kullanılmaktadır. İmamköy Kaplıcası, Aydın'a 6 km uzaklıktadır. Suyu kükürtlü olup, romatizma, ülser ve siyatik hastalıklarına iyi gelir. Buharkent ilçesine 3 km uzaklıktaki Kızıldere kaplıcasının suyu sodyum bikarbonat ve sülfatlı olup, romatizma,

siyatik ve kireçlenme hastalıklarına iyi gelir.

Sultanhisar ilçesine 9 km uzaklıkta bulunan Salavatlı kaplıcasının ise suyu kükürtlü olup, romatizma ve cilt hastalıklarına iyi gelmektedir.

KONGRE TURİZMİ

Kuşadası Efes Kongre Merkezi'nin 2013 yılında açılmasıyla Aydın, ulusal ve uluslararası çeşitli organizasyonlara ev sahipliği yapar hale geldi. Kuşadası'nda bulunan her türlü teknik donanımına sahip kongre merkezinde aynı anda yaklaşık 10 bin kişiye hizmet verilebiliyor.

YAYLA TURİZMİ

Aydın il merkezine 22 km uzaklıkta Paşa Yaylası, Karacasu'da Kahvedere Yaylası, Bozdoğan'da Bulgur Yaylası, Kuyucak'ta Sarıcaova ve Ömür yaylaları, Çine'de Madran Yaylası ilin başlıca yaylalarıdır.

DAĞ VE DOĞA YÜRÜYÜŞÜ TURİZMİ

Dilek Yarımadası'ndan başlayıp, Karına'da devam ederek Büyük Menderes ırmağı ile Bafa gölüne kadar uzanan bölgede doğa yürüyüşleri sırasında göl kıyısında mola vererek çevrenin güzelliklerini ayrı bir açıdan keşfedebilirsiniz.

Dilek Yarımadası ve Büyük Menderes Deltası Milli Parkı'nda ve Çine Vadisi boyunca doğanın eşsiz güzelliği içinde, Aphrodisias'tan Baba Dağı (2380 m)'na doğru tarihle iç içe pek çok doğal güzelliği keşfetmek olağandır. Karacasu'da Dandalas ırmağı boyunca, Paşa ve Madran yaylalarında da doğa yürüyüşleri yapılabilir.

BİSİKLET TURLARI

Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Milli Parkı ile Didim-Akbük arasında yapılabilecek doğa sporlarından birisi de dağ bisikletidir. Bisikletçiler, doğal stabilize ve az eğimli yolları bulunan alternatifli parkurları kullanabilirler.

KAMP VE KARAVAN TURİZMİ

Bölgede çadırılı, motokaravan ve karavan yerleri olarak gençlerin tatillerinde dinlenebilecekleri orman içi dinlenme yerleri ve gençlik kampları mevcuttur.

MAĞARA TURİZMİ

Sırtlanini Mağarası, Karacasu ilçesinin Yukarı Çamarası köyünden 45 dakikalık yürüme mesafesindedir. Mağara yatay konumlu olup çok dar bir ağızla başlar. 4-5 m sonra asıl mağara boşluğuna ulaşılır. Salon yan yana gelip duvar şeklini alan sütunlarla 5-6 bölüme ayrılmıştır. Salona bağlı tüm odalar sarkıt, dikit ve sütunlarla kaplıdır. Dışarıda ısı 28 °C, nem % 44 iken, mağara içinde ısı 17 °C ve nem miktarı % 85'tir. Toplam 348 m uzunluğunda ve 32 m derinliğindedir. Dilek Yarımadası Milli Parkı'na giden yol üzerindeki Zeus Mağarası, küçük bir obruk ve yer altı su kaynağının oluşturduğu havuz şeklindeki tabanı ile etkileyici bir doğal güzelliktedir. Kuşadası yolunun Dereboğazi mevkiinde 3 km lik toprak yolu izleyerek 30 dakikalık, bir yürüyüş ile ulaşılan Arslanlı Mağarası, diğer adıyla "Yaren Mağarası"nın uzunluğu 110 m, derinliği 36 m dir.

KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ TURİZMİ

Büyük Menderes Deltası zengin bir biyolojik çeşitliliği barındırır. Bu zengin eko sistemde 250 kuş türü yaşamakta, bunlardan 70 kadarı burada üremektedir. Bölge, nesli tehdit altında olan tepeli pelikan ve cüce karabatakin en önemli kuluçkalama alanlarından biridir. Ördek, flamingo, küçük akbalıkçıl, ak kuyruklu kartal, yılan kartalı, kızıl şahin burada üreyen önemli kuş türleri arasındadır.

Bafa gölü doğal alanı ise, bataklık kırlangıcı ve mahmuzlu kız kuşunun üreyen popülasyonları ile ÖKA (Önemli Kuş Alanı) statüsü kazanır. Bafa gölü, değişik türden kışlayan su kuşları açısından büyük önem taşır. Deniz kartalı, küçük batağan, bahri, kara boyunlu batağan, karabatak, boz ördek, elmabaş pakta ve sakarmeke kışlayan başlıca türlerdir. Büyük Menderes Deltasından gelen tepeli pelikan ve cüce karabatak yıl boyunca gölde görülebilir.

BİTKİ İNCELEME TURİZMİ

Büyük Menderes Deltası Milli Parkı'nın kuzey kesimi Akdeniz bölgesinde ender görülen potansiyelde bitki örtüsüne sahiptir. Özellikle defne ve kestane bitki kuşakları ile Akdeniz maki florasının hemen hemen bütün bitki türleri yarımada da en canlı ve sağlıklı örnekleriyle yer almaktadır. Kuzey Anadolu ormanlık yörelerine özgü Anadolu kestanesinin en güneye indiği, ülkemizde birkaç yerde bulunan kartopu bitkisinin, Finike ardıcının küçük bir topluluk meydana getirdiği, melez pırnal meşesi, dallı servi ile birlikte yetiştiği tek yerdir.

Yat Limanı Kuşadası

Korunan Alanlar (Milli Parklar ve Tabiat Parkları)

Bafa Gölü Tabiat Parkı, Söke ilçesine 25 km uzaklıktadır. Menderes alüvyonlarıyla dolan ağız kısmından sonra göle dönüşmüştür. Çevresi dağlık olduğundan, kıyıları oldukça girintili, çıkıntılıdır. Yüzölçümü 65 km² olan gölün 26 km² lik kısmı Aydın, kalanı ise Muğla sınırları içerisinde. Maksimum derinliği 25 m yi bulan göl, 6708 hektar alanı ile 1994 yılında tabiat parkı ilan edilerek, koruma altına alınmıştır. Çevresi bitki örtüsü, ılgınlar, zeytinlikler, çam ormanlarından oluşur. Balık ve kuşların beslenme ve barınma alanı olması nedeniyle, çok zengin kuş türlerine sahiptir.

Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası Milli Parkı, Kuşadası ve Söke

ilçeleri sınırları içerisinde yer alır. Kuşadası-Söke karayolu ile ulaşılan milli park Kuşadası'na 28 km, Söke'ye 34 km uzaklıktadır. Samson Dağı'nın Ege denizine doğru uzantısıyla şekillenen Dilek yarımadasının jeolojik yapısı, paleozoik şistler, mezozoik kalker ve

mermerler ile neojen tortul kütlelerden meydana gelmiş, Menderes masınının bir parçasıdır. Yarımada kumlu, killi, yatık ve yüksek kıyı şekillerini içeren plajlarıyla ilgi çekici kıyı özelliklerine sahiptir. Milli park, artık nesli tükenmiş Anadolu parsının batıda yaşadığı son noktadır. Korumaya alınan Akdeniz foku ile deniz kaplumbağaları, çok sayıda sürüngen, memeli hayvan, kuş ve balık türleri milli parkın kıyılarında yaşama ve üreme olanağı bulmuştur.

Efelik Kültürü

İlk olarak 16. yüzyılda Osmanlıda ortaya çıkan "Efelik" daha çok Batı Anadolu illeri olan Aydın, İzmir, Muğla ve Denizli illerinin bulunduğu bölgelerde görülmüştür.

Efeliğin özellikle Aydın Bölgesinde efsanevi bir karaktere bürünmesi Aydın'ı, efesi ile anılır ve "Efeler Diyarı Aydın" olarak hatırlanır bir şehir yapmıştır. Ancak efe olmak o kadar da kolay bir iş değildir. Çünkü efe olacak kişi önce "kızan" olacaktır. Kızanlar zeybekler tarafından eğitilerek "zeybeklik" rütbesine ulaşırlar. Kızan ve zeybeklerin sayısı oldukça çok olabilmektedir. Fakat efelik tekliktir. Her kızan ve zeybek efe olamaz. Efelik için liderlik, yiğitlik, korkusuzluk, zekâ, vb. birçok özelliğe sahip olmak gerekmektedir.

Yiğitlik ve mertliğin simgesi haline gelen efeler birbirilerine silah çekmezler. Birbirilerine silah çekmeyi korkaklık sayarlar. Haksızlığa başkaldıran, fakiri gözetken, acizleri koruyan efeler halk için tutunulacak bir daldır.

Efeler, Birinci Dünya Savaşından sonra Milli Mücadeleye katılmışlardır. Yunan işgaline karşı yurdumuzu korumuş, canları pahasına Milli Mücadeleye katılmışlardır. Devletimiz de Cumhuriyetin ilanından sonra üstün hizmetleri nedeniyle kendilerine ordu rütbesi ve İstiklal Madalyası vererek onları tarihte hak ettikleri yere oturtmuştur.

Bugün; Aydın tarihinden Yörük Ali Efe, Demirci Mehmet Efe, Killioğlu Hüseyin Efe, Kozalaklı Mehmet Efe, Mesutlulu Mestan Efe, Sökeli Ali Efe, Danişmentli İsmail Efe, Zurnacı Ali Efe, Sancaktar Ali Efe, Tekeli İsmail Efe, Orhaniyeli Kara Durmuş Efe ve Cafer Efe gibi birçok Milli Mücadele kahramanı Aydın Dağlarından tarihimizin şerefli sayfalarına aktarılmıştır.

Aydın'da efelik kültürü o derece etkilidir ki birçok türküsünde gerek efe gerek zeybek gerekse de bizzat kahramanın adı geçmektedir. İnsanlar büyüklerine "efe" diye seslenmekte böylece efeye halk arasında da hak ettiği büyüklük verilmektedir. Efeliği bir ruh olarak taşıyan Aydın halkı yiğitliği, mertliği, cesareti kendi asil damarlarında taşıdığı bağımsızlık inancıyla pekiştirmiştir.

İlçeleri ve Turistik Potansiyeli

BOZDOĞAN

Aydın'a 73 km uzaklıktaki Bozdoğan ilçesi, Büyük Menderes Havzası'nın güneyinde, ırmağın bir kolu olan Akçay'ın suladığı ovanın yanında yükselen Madran Dağı eteklerinde kurulmuştur. Akçay üzerinde bulunan Kemer Baraj Gölü çevresi ile Madran Dağı birçok doğal güzelliklere sahiptir. Madran Dağı'nın eteklerinden çıkan memba suyu ünlüdür.

İlçenin Örtülü ve Konaklı köylerindeki sarnıçlar, Bozdoğan-Akhisar köyleri arasında Akçay üzerinde tek gözlü olarak inşa edilmiş olan Kemer Köprüsü, Bozdoğan-Altıntaş yolu üzerinde Armutalan Köprüsü, Körteke ve Örencik köyleri arasında doğal bir tepenin üzerinde kurulmuş olan Körteke Kalesi, Piginda Antik Kenti, antik çağlara ait tarihsel yapı kalıntıları ile Roma, Bizans ve Selçuklu kültürlerinin izlerini taşıyan eserlerden bazılarıdır.

BUHARKENT

Aydın'ın 83 km doğusunda, Büyük Menderes Irmağı'nın kuzeyinde modern bir planlamayla kurulmuş olan Buharkent, ekonomisi tamamen tarıma dayalı sınır ilçelerinden biridir. Kızıldere kaplıcaları ilçede yer almaktadır.

ÇİNE

Aydın'a 33 km uzaklıkta, Büyük Menderes Havzası'nın güneyinde, ırmağın bir kolu olan Çine Çayı'nın suladığı yeşil alanlara bakan Madran Dağı'nın güneybatı eteklerinde kurulmuştur. İlçeye adını veren , çevresi rengarenk zambaklarla süslü vadinin içinden akan Çine Çayı, mito-

lojideki Marsyas efsanesine konu olmuştur. Çine, Alabanda ve Gerga gibi antik Karya kentlerinin bulunduğu eski ve önemli yerleşim yerlerinden biridir. Menteşeoğullarına ait Ahmet Gazi Camisi ve Ahi Bayram Türbesi, Osmanlı Dönemi'ne ait Cihanzadelerden Safiye Sultan'ın yattığı Çiftlik Türbesi de görülmeye değer tarihi eserlerden bazılarıdır.

DİDİM

Aydın'ın 96 km güneybatısında, Büyük Menderes Irmağı'nın Ege Denizi'ne döküldüğü yerde üç tarafı denizlerle çevrili yarımada üzerine kurulmuş olan Didim, Ege'nin en güzel denizine sahip kıyıları, yüzlerce koyu, altın sarısı kumsalları, doğal limanları, tekne gezileri, kuzeydoğusunda Bafa Gölü'nün huzur veren maviliği ve bin bir çeşit tatil olanakları ile gezilip görülmesi gereken en güzel tatil yörelerinden biridir.

İlçede, İonya'nın en önemli yerleşim merkezlerinden Miletos ile antik ça-

ğın kehanet merkezi Didyma bugün bile geçmişin izlerini tüm canlılığı ile yansıtmaktadır.

Didim ilçesinde, tarihi Miletos kalıntıları yanındaki İlyas Bey Camii, (1403-1404) yıllarında Menteşeoğullarından İlyas Bey tarafından, türbe, tekke, kervansaray ve hamamla birlikte yaptırılan külliye içinde yer almaktadır. Mimari özellikleri, süslemeleri ve zengin yapı gereçleriyle orijinal olarak günümüze değin gelebilmiş ender ve görkemli bir eserdir. Yapımında Miletos kalıntılarında devşirilen mermerlerden yararlanılmıştır.

EFELELER

Aydın ilinin Büyükşehir olmasıyla kurulmuş olan merkez ilçesidir. İlçede, geçmişin en eski izlerine Dedekuyusu (Deştepe) Höyüğü'nde rastlanmaktadır. İkinci eski yerleşim MÖ VIII.yüzyılda kurulan Tralleis antik kentidir. İlçenin kapsadığı topraklar, XIII.yüzyılın sonlarında Türkler tarafından fethedilmiş, 1308-1390 yılları arasında Aydınoğulları Beyliği yönetiminde kalmış, 1426'da II. Murat tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla Aydın ili merkezinde yer alan bölge, Aydın ilinin Büyükşehir olmasıyla Efeler ilçesi adını almıştır.

Alabanda Tiyatrosu, Çine

Efeler ilçesinde görülebilecek başlıca tarihi yapılar; Tralleis antik kenti kalıntıları, Aydınoğulları Beyliği dönemine tarihlendirilen Alihanoğlu İsmail Türbesi, Osmanlı dönemi eserleri Nasuh Paşa Külliyesi, Cihanoğlu Külliyesi, Üveys Paşa Camii, Ramazan Paşa Camii, Bey (Süleyman Bey) Camii, Gümrük Önü Hamamı (Çifte Hamam) ve Cihanoğlu (Gümrük Önü) Hanı ve Cumhuriyet Dönemi sivil mimari örnekleridir.

GERMENCİK

Aydın'a 21 km uzaklıkta, Büyük Menderes Havzası'nın kuzey batısında, Aydınoğulları Beyliği varislerinden Hıdır Bey tarafından kurulmuştur. Bereketli ovanın ortasında yer alan Germencik'te, yöre ile özdeşleşmiş başlıca ürün olan incirin pek çok yaygın çeşidi bulunmaktadır. Jeotermal kaynaklar açısından önemli bir potansiyele sahip olan ilçede Alangüllü ve Germencik kaplıcaları vardır.

Tekin köyünde yer alan Magnesia antik kenti, ilçenin en önemli tarih potansiyelini oluşturur.

İNCİRLİOVA

Aydın'ın 10 km batısında, Büyük Menderes Havzası'nın düz ve verimli alanı üzerine kurulmuş olan ilçe, tarım ve buna bağlı sanayi işletmelerine dayalı canlı bir ticaret ve ekonomi hayatına sahiptir. Burada yetişen özellikle pamuk, incir, narenciye ülkenin her yerine ve yurt dışına pazarlanmaktadır.

KARACASU

Aydın'ın 85 km doğusunda, Babadağ ile Karıncalı Dağı arasında kalan, yer yer dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahip, yaklaşık 40 km uzunluğundaki vadide kurulmuştur. Dedeler köyünden çıkıp Büyük Menderes Irmağı'na dökülen Dandalas Çayı boyunca zeytin, narenciye ve

Alinda, Karpuzlu

daha sonra çam ağaçları arasında doğal güzellikler içinde ulaşılan ilçe, coğrafi yerleşme ve iklim yapısıyla yayla özellikleri gösterir.

Çamarası köyünde ilginç doğal oluşumuyla Sırtlanini Mağarası, Görle kanyonları ve çok sayıda mağara görülmeye değer niteliktedir.

İlçede, Türkiye'nin ve dünyanın sayılı ören yerlerinden biri olan Aphrodisias antik kenti en görkemli kültür varlıklarındandır.

KARPUZLU

Aydın'ın 54 km güneyinde, Çine havzasında yer alan ilçenin en önemli turizm potansiyeli, tepe üzerinde kurulmuş olan, Karya Kraliçesi Ada'nın kenti Alinda'nın günümüze ulaşan kalıntılarıdır.

KOÇARLI

Aydın il merkezine 21 km uzaklıkta, Büyük Menderes Havzası'nın ortasında, Koçarlı Çayı'nın iki yakasındaki yamaçlarda kurulmuştur. Eski bir yerleşim merkezi olan ilçede Karyalılara ait Amyzon Kalesi, "Çarşı Camisi" de denen, eşraftan Mustafa Bey'in yaptırdığı 18.y.y.a ait Cihanzade Mustafa Bey Camisi ve kulesi, Cincin köyünde

bulunan 18.y.y. kalesi görülmeye değer tarihi yapıtlardandır.

KÖŞK

Aydın'ın 19 km doğusunda, Aydın-Denizli karayolu üzerindedir. İlçede narenciye, kestane, incir, zeytin başta olmak üzere birçok ürün yetiştirilir ve bu ürünlerin ana tema olduğu festivaller düzenlenir. Bölgenin en büyük kestane pazarı da burada kurulur.

Köşk ilçesinde, Büyük Menderes'in güney kıyısında yer alan Euhippe Antik Kenti'nden günümüze yalnızca kent surlarından küçük bir parça kalabilmiştir.

Cihanoğlu Kulesi, Koçarlı

Güvercinada, Kuşadası

KUŞADASI

Aydın'a 54 km uzaklıkta, Kuşadası körfezinin doğu ve güneydoğusundaki kıyı ovasıyla, gerisinde kalan alçak yaylayı kaplar. Doğusu ve güneyi dağlarla çevrilidir. Adını önündeki Güvercinadası'ndan alan ilçe, turizm açısından Türkiye'nin önemli ve gelişmiş merkezlerinden birisidir. Kuşadası, limanı ve yat limanı, çok sayıda plaj, otel, motel, kamping, tatil köyü ve eğlence yerleriyle özellikle yaz aylarında çok canlı ve renkli bir yaşantı sergiler.

Kuşadası, çağlara göre değişen yerleşimlerden oluşmuştur. İlk yerleşim olan Neopolis, "Yılanıcı Burnu" denilen yerde İonyalılar tarafından kurulmuştur.

Ortaçağ'da Pilav Tepe eteklerinde "Andız Kulesi" denilen alandaki yer-

leşim, deniz ulaşım güçlükleri nedeni ile bugünkü Kuşadası'nın bulunduğu "Scala Nova" (Yeni İskele) adlı kente kaymıştır.

Milli parkın kuzeydoğusundaki Dilek Tepesi'nin eteğinde, on iki İon kenti birliğinin toplanma yeri olarak bilinen Panionion'un sur duvarları ve meclis binasının kalıntıları günümüze ulaşmıştır.

Kadıkalesi (Anaia), Kuşadası-Davutlar yolunun 10. km sinde anakara ile Samos adası arasında kalan boğazın kontrol edilmesi için inşa edilmiş bir Bizans kalesi. Kale, Tunç Çağı'na ait kalıntılar veren bir höyük üzerinde bulunmaktadır.

Pygale antik kenti ise ilçenin kuzeyinde yer alır. Kayalara inşa edilmiş bir Bizans kalesine ev sahipliği ya-

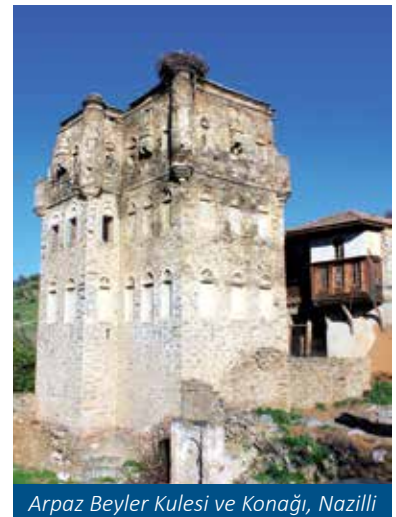
pan Güvercinadası ile 19.y.y. yapısı Küçük Ada Kalesi ise, Osmanlı Devleti'nin korsanlara karşı kullanılan önemli deniz savunma merkezi olmuştur. Kuşadası'nın en eski camisi olan Kale Camisi, kervansaray ve Kuşadası'nı çeviren surlar da Osmanlı Dönemi'ne aittir.

KUYUCAK

Aydın'ın 57 km doğusunda, Aydın Dağları'nın eteğinde Büyük Menderes Havzası'nda yer alan ilçe, tipik bir Türk yerleşmesidir. Çul Tepesi'nin eteklerinde ve Dandalos Çayı'nın kıyısında Asartepe'de kurulmuş olan Antiokheia antik kentine ait kalıntılar günümüze değin ulaşmıştır. Seleukos Kralı I. Antiokhos Soter (MÖ 281-261) zamanında Symaithis ve Kranos adlı iki sitenin birleştirilmesiyle kurulmuş olan Antiokheia, yüzyıllarca Ephesos-Aphrodisias arasında gidip gelen ticaret kervanları ile askeri birliklerin konakladığı bir yerleşme olmuştur. İlçede bulunan tek Osmanlı yapısı ise, 19.y.y.a ait Çarşı Camisi ve Çeşmesi'dir.

NAZILLI

Aydın'ın 45 km. doğusunda Denizli karayolu, İzmir-Afyon demiryolu üzerindedir. Nazilli bölgesinde en

Arpaz Beyler Kulesi ve Konağı, Nazilli

Yılanıcı Burnu, Kuşadası

Eski Doğanbey, Söke

eski yerleşim, Büyük Menderes Irmağı kıyısında Bozkurt ve Eycelli mahallesi sınırları içerisinde bulunan Mastaura antik kentidir. Menderes Nehrinin kuzeyinde, Nysa antik kentinin doğusunda Efes'i Celenea'ya bağlanan ticaret yolu üzerinde ve para basma ayrıcalığına sahip bir kenttir. Antik kente ait sur, tiyatro, su kemeri ve bazı yapı kalıntılarının izleri günümüze kadar ulaşmıştır. İlçede bir başka antik yerleşim ise, Esenköy'de, Asartepe üzerinde yer alan Harpasa'dır. Harpasa Kalesi'nin eteklerinde inşa edilmiş olan Arpaz Kulesi ve Beyler Konağı (19.y.y.), Yahya Paşa'nın

yaptırdığı Ağa Camisi (18.y.y.) Koca Cami ile içinde Uşşaki Şeyhi Mehmet Zühtü Efendi ve ailesinin yatığı, adını dış yüzünün renginden alan Yeşil Türbe (19.y.y.) ve Sinandede Türbesi Nazilli'deki diğer tarihi eserlerdendir.

SÖKE

Aydın'ın 47 km batısında, Büyük Menderes Irmağı'nın Ege Denizi'yle birleştiği noktada, tarihi ve doğal güzelliklerle dolu bir ilçesidir. Söke Ovası'nın gerisinde bulunan Bafa Gölü, Büyük Menderes Irmağı'nın taşıdığı alüvyonlar nedeniyle doğa-

nın ilginç oluşumlarından birisidir. Gölün üzerinde bulunan iki adada manastırlar, kiliseler inşa edilmiş, bazılarının tavanları ve duvarları zengin freskler ile süslenmiştir. Bafa Gölü kıyısında Myus, Samson (Mykale) Dağı yamacında Priene antik kentleri bulunmaktadır.

İlçenin kuzeyinde Dilek Yarımadası Milli Parkı'nın delta alanına yukarıdan bakan ve 1924'e kadar Rumların yaşadığı bir köy olan Doğanbey'de (eski adıyla Domaçya), usta taş işçiliğinin ilk bakışta göze çarptığı, sivil mimari örnekleri evler, dükkânlar, şapel, hastane ile Arnavut kaldırımı şeklinde döşenmiş dar taş sokakları gibi mimarinin güzel örneklerini bir arada görmek mümkündür. İlçede; Söke eşrafından Hacı Ziya Bey tarafından 1896'da yaptırılan cami ve "Koca Cami" olarak da adlandırılan, 1821'de Söke Mütesellimi İlyaszâde İlyas Ağa tarafından onarımı yaptırılan İlyas Ağa Camisi Türk devri eserlerindedir.

SULTANHİSAR

Aydın'ın 29 km doğusunda, Büyük Menderes Havzası'nda yer alır. İlçenin kuzeyinde yükselen Aydın Dağları eteklerinde, doğal güzelliklerle dolu yamaçlara kurulmuş olan Nysa antik kenti gezilebilir. Salavatlı köyü yakınındaki, Akharaka, tanrı-lara şükran için yapılan çeşitli dinsel törenlerin yapıldığı, ölüm tanrısı Pluton'un tapınağı ile içinden şifalı suların, kükürtlü gazların çıktığı, hastaların tedavi için geldikleri Kharon Mağarası'nın yer aldığı, kutsal sırları saklayan bir yerdir.

YENİPAZAR

Aydın'ın 39 km doğusunda, Büyük Menderes Irmağı'nın güney kıyısında yer alan ilçede Orthasia antik kentine ait kalıntılar bulunmaktadır.

Nysa Kütüphanesi, Sultanhisar

Demokrasi Şehidimiz Adnan Menderes

1 899 yılında Aydın'da doğdu. Ankara Hukuk Fakültesini bitirdi. 1931 yılında CHP'den Aydın milletvekili seçildi. 1946 seçimlerinde Demokrat Parti'den Kültür ve Turizm Bakanlığı olarak meclise girdi. Celal Bayar'dan sonra ikinci adam durumuna geldi.

14 Mayıs 1950 seçimlerinde DP oyların % 53,5'ini alarak iktidar oldu. 10 senelik DP iktidarının tek başbakanı oldu ve o döneme damgasını vurdu. İktidarı zamanında 5 hükümet kurdu. Bu 10 senelik zaman içinde Türkiye'nin iç ve dış siyasetinde büyük gelişmeler oldu. Sanayileşme ve şehirleşme hamlesi başladı, köye makine girdi, ulaşım, enerji eğitim, sağlık sigorta ve bankacılık yeniden başladı. 27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan askerî darbeyle iktidardan indirildi. Yassıada'ya hapsedildi. Millî Birlik Komitesi tarafından kurulan Yüksek Adalet Divanı'nca idama mahkum edildi. Demokrasi şehidimiz merhum Adnan Menderes'in anısını yaşatmak üzere ilimiz merkez Efeler ilçesinde Kültür ve Turizm Bakanlığımızın 2016 Mali Yılı Yatırım Programına "Aydın Adnan Menderes Demokrasi ve Etnografya Müzesi Onarımı Teşhir-Tanzimi ve Çevre Düzenlemesi" işi programa alınarak, yıllara sari olarak 2017 yılı içinde ihalesi yapılarak Kerte İnşaat San. Tic. Ltd. Şti. ile sözleşme imzalanarak 2018 yılı içinde tamamlanması planlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Kadın Muhtarı Gül Esin

Türkiye'nin Cumhuriyet döneminde seçilmiş ilk kadın muhtarı olan Gül Esin, 1901-1990 yılları arasında yaşamıştır. Aydın'ın Çine ilçesinin Karpuzlu Bucağı Demirdere köy muhtarlığına 32 yaşında ilk kadın muhtar olarak seçilmiş ve görev yaptığı 2 yıl içerisinde Türk kadını için çalışmış, köy odası başta olmak üzere çocukların okula yazdırılması, kadınların sosyal hayata hazırlanması ve modern kıyafete geçişte önemli rol oynamıştır. Kahvehanelerde kumar oynamayı yasaklayan Gül Esin, kız kaçırma olaylarını önlemiş ve nikâh işlerini düzene sokarak da büyük başarı elde etmiştir. Atatürk ile zaman zaman mektuplaştığı da bilinen Gül Esin (Gülkız Übbül), 1990 yılında da vefat etmiştir.

2016 Yılı Sektörler Bazında İhracat ve İthalat Verileri

Sektör	İhracat (\$)	İthalat (\$)
Makine İmalatı	202.663.232	78.436.287
Gıda Ürünleri İmalatı	168.991.116	23.253.529
Maden Ürünleri İmalatı	104.532.370	10.174.941
Tekstil Ürünleri İmalatı	58.240.932	32.213.348
Metal Eşya İmalatı	43.441.600	49.221.867
Kimyasal Ürünler İmalatı	24.279.760	17.519.698
Metalik Olmayan Mineral Ürünler İmalatı	8.898.726	5.609.581
Ağaç ve Orman İşleri Ürünleri İmalatı	3.557.600	4.884.481
Elektrik ve Elektronik Teçhizat İmalatı	1.620.096	43.231.300
Diğer	1.671.922	7.207.585
TOPLAM	617.897.354	271.752.617

Çine Adnan Menderes Barajı

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 2010 yılında hizmete alınan ve Aydın'ın 141 yıllık rüyası olan Çine Adnan Menderes Barajı, bölgedeki taşkın zararlarını önleme konusunda ekonomiye müthiş bir katkı vererek, bu süre zarfında hesaplamalara göre 1 milyar 260 milyon liralık fayda sağladı.

Silindirele sıkıştırılmış beton gövde sınıfında inşa edilen ve bu sınıfta Avrupa'nın en yüksek barajı unvanına sahip Çine Adnan Menderes Barajı'nın yapılması ilk olarak 1869 yılında Sultan Abdulaziz döneminde gündeme gelmişti. Baraj o tarihten tam 141 yıl sonra 10.10.2010 tarihinde tamamlanarak hizmete açıldı. Aydın'ın Çine ilçesine bağlı bir baraj yapılması talebi aradan 5 padişah, 59 Hükümet geçtikten sonra ancak 2010 yılında karşılık bulabildi.

141 Yıl Sonra İnşa Edilebildi

İlk kez 1869 yılında Aydın Vilayeti Umum Meclisi toplantısında, Çine Çayı'nın önüne bir bent yapılarak, vilayetin Çine Çayı'nın sebep olduğu taşkınlardan korunması ve burada toplanacak suyun zirai sulamada kullanılması kararı alınmıştı. Bu karar padişaha iletilmiş ancak Padişah Sultan Abdülaziz tarafından bu bent inşa edilememişti. Daha sonraki padişahlar ve Cumhuriyet döneminde

görev yapan 59 hükümet tarafından da inşa edilemeyen bu baraj, ancak 141 yıl sonra 2010 yılında tamamlanarak vatandaşların hizmetine sunulabildi.

Baraj hem sulama hem enerji hem de taşkın koruma özellikleriyle ön plana çıkıyor. Çine Adnan Menderes Barajı ve HES üç ayrı sektörde ülkemize hizmet ediyor. 136,5 metre yüksekliği bulunan baraj 223 bin 580 dekar alanı sulayacak ve 91 bin dekar araziye taşkınlardan koruyor.

İkizdere Barajı

İçme Suyu Projesinde Yüzde 90 Fiziki Gerçekleşmeye Ulaştı

İkizdere Barajı ile Tabakhane Deresi'nden alınacak ham suyla Aydın'la birlikte civar yerleşimlerinin içme ve kullanma suyu ihtiyacının karşılanacağı proje tamamlandığında 585.000 kişiye hizmet verilecek. Şu an itibariyle yüzde 90 fiziki gerçekleştirilen içme suyu projesinde Tabakhane Regülatörü, içme suyu arıtma tesisi ve pompa istasyonu tamamlanırken, toplam 75.000 metre uzunluğundaki isale hattının 70.000 metrelik kısmının imalatları tamamlandı.

Jeotermal Enerji

Jeotermal enerji yenilenebilir, sürdürülebilir, tükenmeyen, ucuz, güvenilir, çevre dostu, yerli ve yeşil bir enerji türüdür. Aydın ilimiz, ülkemizin jeotermal enerji potansiyelinin %70'lik kısmını oluşturmaktadır olup, elektrik tesisi kurulum gücü 623,5 MWe'dir.

Aydın'ın 2050 Yılına Kadar İçme Suyu Garanti Altına Alınacak

Aydın'da El Sanatları

İnsanların gereksinimleri doğrultusunda ortaya çıkmış, doğa şartları, yaşayış özellikleri ve iklim gibi etkenlerle çeşitlilik göstermiş olan el sanatları Aydın ve çevresinin önemli kültürel özelliklerindedir. El sanatlarından bazıları; iğne oyaları, kıl dokumacılık, toprak seramik yapımıcılığı, semer ve eğer yapımıcılığı ve hasır dokumacılığıdır.

DOKUMACILIK

Giyim kuşamda kullanılan dokumalar sanayileşme sonucu önemini yitirmişse de yörenin el dokuması

halı, kilim ve heybeler kendilerine özgü nakış ve renkleriyle ünlüdür. Sumak tekniği ile dokunan Yörük çuvalları da yöreye özgü özellikler taşır. Aydın'da sürdürülmekte olan geleneksel bir dokuma örneği de her türlü iklim koşullarına elverişli olan kıl çadır örtüsü yapımıdır. Kıl dokumacılığın ham maddesi keçi kılıdır. Yılda bir defa keçilerden kesilerek elde edilen kıllara "kırkım kılı" adı verilir. Tabakhanelere giden keçi derilerindeki kılların tabaklanarak elde edilen kıllara da "tabak kılı" adı verilir. Dokumacılar çobanlardan ve tabakhanelerden aldıkları kılları el taraklarında ve tarama makinele-

rinde temizleyerek, tiftiklerini ayırdıkları kılları çarklarda bükerek ip haline getirirler. Genelde bayanların yaptığı bu işlemde elde edilen iplere "gazıl" denir. Gazıllar erkekler tarafından dokuma tezgahlarında dokunarak harar, çuval, heybe, at çulu, kolan, deve çulu, çadır, yağ torbası, un çuvalı, yem torbası olurlar. Günümüzde tarımın makineleşmesi ve plastik hammadde ürünlerinin yaygınlaşması sonucunda bu ürün-

lere olan ilgi azalmıştır. Kıl çadır dokumacılığı Bozdoğan ilçesinin Olukbaşı, Dutağaç ve Kızılca köylerinde yoğun olarak yapılmaktadır.

İĞNE OYASI

Dünya literatüründe “Türk danteli” olarak bilinen iğne oyalarnın çok eskilere dayanan bir geçmişi bulunur. Bazı kaynaklar, iğne oyalari ile yapılan örgülerin XII. Yüzyılda Anadolu’dan Balkanlar’a oradan İtalya yolu ile Avrupa’ya yayıldığı belirtmektedir. Oya, süslenmek ve süslemek ayrıca taşıdıkları mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılan ve tekniği örgü olan bir el sanatı olarak tanımlanır. Günümüzde geleneksel kullanım alanlarının yanı sıra kadın giyim aksesuarlarında da kullanılır.

Küçük iğnelerle yapılan iğne oyalarnın malzemesi genellikle ipektir. Oyalarda daha çok yaprak, ağaç ve çiçek motifleri kullanılmaktadır. Karacasu’da geçmişte yapılan eğer takımları, kese, kın ve mühürlüklerde işleme sanatının en zarif özellikleri görülür. Kadın giysilerinde yer alan oya ve işlemler günümüzde ortadan kalmıştır. Oyalar günümüzde genellikle efe kıyafetlerinde kullanılmaktadır. Şık ve zarif olan efe kıyafetleri oldukça beğenilmektedir. Aydın’da gönüllü kuruluşlar geleneksel el sanatlarını canlandırmak amacıyla kurslar düzenlemekte, bu kurslardan yetişen bayanlar ve ürettiklerini satarak aile bütçesine katkıda bulunmaktadır.

NAKIŞ

Nakışlar genellikle Türk işi iğne tekniklerinden muşabak, mürver, balık sırtı, civan kaşı, düz pesent, verev pesent, hasır işi teknikleri kullanılarak yapılır. İplik olarak çamaşır ipeği, domino, muline nakış iplikleri kullanılır. Kumaş olarak Ödemiş ipeği ve yöresel dokuma kumaşlar kullanılır. Kumaşlar ipek, pamuk veya yün olabilir. Motifler kasnağa geçirilmiş kumaş üzerine boncuk iğnesi, kurdele iğnesi, dikiş iğnesi ile nakşedilir. Tel sarmalarda ve tel kırmalarda motifleri oluşturmada malzeme olarak bakır tel ve el nakışı simleri kullanılır. Tel sarmada velev sarma, düz sarma, ibrikçi düğümü (muşabak), sarhoş bacağı tekniği kullanılarak motifler meydana getirilir. Halk Eğitim Merkezi Nakış Bölümünde makine nakışı ve el nakışı olmak üzere iki grupta dersler verilmektedir.

ÇÖMLEKÇİLİK (SERAMİK)

Günümüzde Çarşıyaka’da 3, Cuma mahallesi ve Büyükdadılı mahallesinde 25’e yakın seramik ocağı bulunmakta ve 50’ye yakın aile geçimini bu yolda elde etmektedir. Testi, bardak, güveç, saksı ve çeşitli süs eşyaları üretilmektedir. İhtiyaca yönelik ürünler, süs eşyalarına göre daha fazla rağbet görmektedir. Turizm faaliyetlerinin arttığı yaz aylarında çömlek atölyeleri de en yoğun dönemlerini yaşamaktadır. Çömlek yapımında demir oksit oranı yüksek killi kırmızı toprak kullanılmaktadır. Karacasu’ya 4 km. uzaklıktaki Yazır Köyü’nden Karacasu Belediyesi’nin sağlamış olduğu araçlarla ücretsiz olarak taşınan toprak, suyla karıştırılarak çamur haline getirilmektedir. Çamurun üzerinde kalan yağlı kısım ayrı bir yerde toplanmaktadır. Çarklarda ustanın elinde şekil bulan çömleğe önceden hazırlanmış kulplar takılmaktadır. Çömlek çark üzerinde şekillendirilirken kesme işlemleri için 10-20 cm uzunlukta bir “değnek çubuk” ve yüzeyi düzeltme işlemleri için de 10x5 ebatlarında dikdörtgen şeklinde ortası delik “petros tahtası” diye adlandırılan bir alet kullanılmaktadır. Yağlı ince çamur, hazırlanan çömleğin yüzeyinin daha pürüzsüz olması için üzerine sürülmekte ve naylonla

sıkıştırılmaktadır. Tamamen kuruması beklenen çömlek, kadın çalışanlar tarafından silinmekte ve son olarak da 700 derecede fırında pişirilmektedir.

Karacasu'daki atölyelerdeki istekli, hareketli ve canlı bir biçimde sürdürülen bu sanat, ülkemizin maddî kültür varlıklarının korunması ve el sanatlarımızın tüm dünyaya tanıtılması açısından önemlidir. Geleneksel el sanatlarımızın en eskilerinden biri olan hala işlevselliğini, güncelliğini koruyan çömlekçiliğin desteklenmesi ve yaşatılması gerekmektedir. Ancak yüksek maliyetler ve onca zahmete karşılık toprak ürünlerinin ucuz fiyatları, sadece geçimlerini sağlayacak miktarda getiri elde etmeleri nedenleri ile bazı çömlekçiler, çocuklarının bu mesleği sürdürmesini arzu etmemektedir. Plastik kapların piyasaya ilk çıktığı dönemde çömlek satışları azalmış ve normalde 30 yakın olan çömlek atölyelerinin sayısı 15'e kadar düşmüştür. Ancak toprak ürünlerine göre kıyaslandığında sağlıksız olan plastik kaplara olan ilgi zaman içinde azalmıştır. Bugün yine 30'a yakın çömlek atölyesi üretime devam etmektedir.

KÖRÜKLÜ ÇİZMECİLİK

Körüklü çizme, Aydın efesinin değişmez aksesuarı olup siyah renktedir ve altı kösele olup el işçiliği ile yapılır. Körüklü çizmenin dışında dana derisi, içinde ise sahtiyan adı verilen palamutla pişirilmiş (terbiye edilmiş) keçi derisi kullanılmaktadır. Çizme dikilmeden önce çizmeyi giyecek

olan kişinin ayak ölçüsü alınmakta ve ayak bileğinin tam üzerinden başlayan her biri 3,5 cm. olan körük kıvrımları ölçülerek hazırlanmakta, ölçüye göre kalıp çıkarılmaktadır. Daha sonra ise dikim aşamasına geçilmektedir. Ayak bileğinin üzerinde yer alan körük, içeride kalan havayı vakumlayarak ayağın yazın serin, kışın sıcak tutulmasını sağlamaktadır. Çizmeler artık yalnızca halk oyunları gruplarına satılmaktadır.

Aydın'da körüklü çizme yapan iki önemli ustadan biri; Bu zanaata henüz 7 yaşındayken başlayan ve 2009 yılının Mayıs ayında vefat eden Sökeli Cafer Efe, diğeri ise Sökeli Zeki Avcıoğlu'dur. Her iki usta da usta-çırak ilişkisi çerçevesinde yetişmiş olup günümüzde çırak bulamamaktan yakınmaktadır.

YORGANCILIK

Aydın'da hemen her ilçede yorgancı esnafı bulunmaktadır. Yorgancılık mesleğine günümüzde ilgi azalmış olduğundan yeni çırak yetişmemektedir. Yorgancıların çoğunluğunu emekli oldukları halde mesleklerini devam ettiren ustalardan oluşmaktadır. Yaz aylarıyla beraber artan düğünler için çeyizlik olarak hazırlanan ipek saten yorganların satışıyla birlikte yorgancıların da gelirleri bu mevsimde artmaktadır.

Çeyizlik olarak hazırlanan yorganların dışında ipek saten, altta beyaz astar ve dolgu malzemesi olarak da pamuk kullanılmaktadır. Kenar dikişleri makine ile yapıldıktan sonra üzerlerindeki motifler 2 numara el iğnesi ile ustanın maharetine göre şekillenmektedir. Günlük kullanım için hazırlanan basma yorganların dışında basma pamuklu kumaş kullanılmaktadır. İç dolgu olarak Aydın'ın sıcak ikliminden dolayı genellikle pamuk tercih edilmekle birlikte yün de kullanılmaktadır.

SEMERCİLİK

Semercilik günümüzde nadir rastlanan mesleklerden biridir. Aydın merkezde bu işi yapan tek usta Aydın Merkez'de bulunan tarihi Zincirli hanın hemen yanında küçük bir dükkânı olan 82 yaşındaki Orhan Çerezcioğlu'dur. Orhan Çerezcioğlu bu mesleği dedesinden devraldığını ve on iki yaşından beri bu işin içinde olduğunu söylüyor. Tam yetmiş yılını bu işe vermiş. "Eskiden işler iyiydi yanımda çırak da çalıştırdım. Tam altı çırak yetiştirdim. İki tanesi ölene kadar bu işi yaptı. Diğerleri işler azalınca rençberlik falan yapmaya başladı. Şimdi bu işi yapan bir ben varım Aydın'da. Ben de elimde kalanları satınca bırakacağım. Artık yeni semerde yapmıyorum zaten" diyor.

Semercilikde kullandığı keçe, çınar ağacından şekillendirilmiş tahta parçalar, demir halkalar ve deriler İzmir-Tire'den gelmektedir. Aydın'dan sadece semere renk ve süs vermek için renkli kazak yünleri temin edilmektedir. Çınardan imal edilen tahtalarla semerin iskeletini oluşturulur. Semerin alt tarafını keçe, binek yerini ise gerçek deriyle kaplanır. Bunların arasını hayvanı da üstüne bineni de serin tutmayı sağlayan ve sulak alanlarda yetişen semer otuyla doldurulur. Kırnak olarak adlandırılan iplikle çuvaldızın gözüne geçirilerek tüm parçalar büyük bir özenle birleştirilir. Yapılan semerin göze de güzel görünmesi için renk renk kazak yünü parçalarıyla kenarları süslenir.

Aydın'ın

Aydın mutfağı, zeytinyağı yemekleri, incir, üzüm ve bunlardan yapılan tatlılar, narenciye ürünleri, turunc reçeli ve çipura, kefal, mercan ve barbunya gibi zengin balık çeşitleri ile Türkiye'nin çeşidi bol ve lezzetli mutfakları arasındadır. Yörenin kendine özgü yemeklerinden

bazıları; çorbalardan tarhana çorbası, kulak çorbası; yemeklerden acılı güveç, patlıcan biber kızartma, zeytinyağılı kırılgan kızartma, zeytinyağılı taze ve kuru börülce, patlıcan kavurma, sarmaşık ve kedirgen kavurma, yaprak sarma, etli nohut yahnisi, nohutlu kereviz, etli enginar, arap saçı, ciğer sote, imambayıldı, keşkek, tandır kebab, yuvarlama (sıkma), paşa böreği, cilav (ayran böreği); salatalardan patlıcan-biber teretoru (turşusu), börülce teretoru, turp otu salatası, semizotu salatası, çingene pilavı; tatlılardan ise irmik helvası, zerde, muhallebi, sütlaç, aşure, lokma, pelvize tatlısı, paşa böreği, yuvarlama, ısırganotu böreği sayılabilir

Yöresel
Yemekleri

Arapsacı

Bolama

Ciğer Dolması

Dalyan Kavurma

Ebeğümece Kavurma

Enginar Dolması

Kedirgen Kavurması

Keşkek

Koruk Ekşili Bamya

Paşa Böreği

Yuvarlama

Zeytinyağılı Kuru Börülce

Zerde

Kabak Tatlısı

Kalbur Bastı Tatlısı